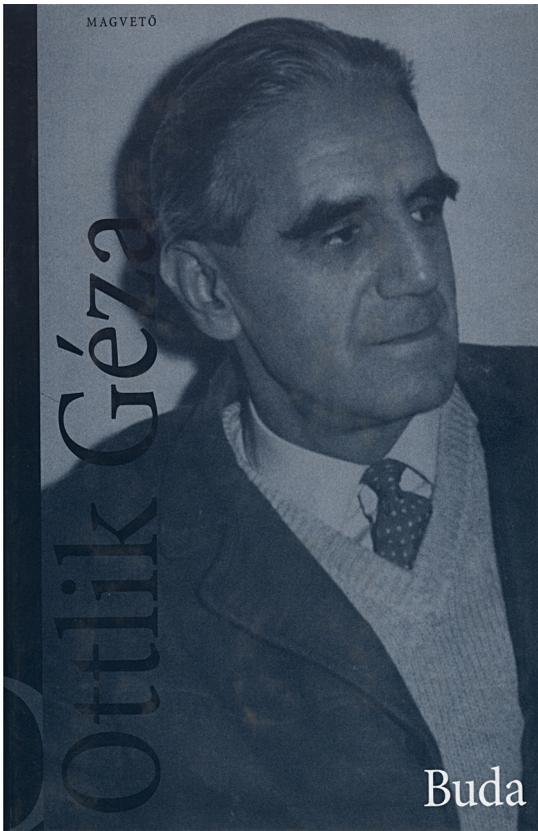

MAGVETŐ

Ottlik Géza

Buda

Ottlik Géza: Buda

Ottlik Géza
Buda
(Részlet)
Regény

A szöveget gondozta
Lengyel Péter
(Részlet)

Magvető

© Ottlik Géza jogutódja, 1993
Kiadja a Magvető Könyvkiadó és Kereskedelmi Kft.
www.magveto.hu
Kiadványszám 8123
ISBN 978-963-14-2783-7

Készítette: eKönyv Magyarország Kft.

*Stolta virtù, le cave neb-
bie, i campi
Dell'inquiete larve
Son le tue scole*

(LEOPARDI)

(Minden út)

Visszakerültél hát Budára, ahol születted. Ez csoda volt. Megvolt a város; az elviselhetetlen és soha véget nem érő éveket elviseltesd és véget értek. Az történt, hogy a négy, nem, a negyven – nem: a négyszáz év véget ért, elfogyott. Nehémiás próféta átkot szórt a népére, mert nem tartották észben az Úr csodáit, amiket értük tett.

Hát én, Both Benedek, észben tartom. 1926-ot írtunk, csoda volt, alig hihető. Ahogy három-négy évtizeddel később, újabb teljesen reménytelen évek után egyszerre csak külföldre utazhattál és megvolt Európa, visszatálaltál a gyerekkorodba, egy reggel a lille-i pályaudvaron. Az is csoda volt és hihetetlen.

„Velem annyi csoda történt életemben, három, négy – nem, még több, öt –, hogy nem volna szabad regényt írnom” – mondtam Mártának egy este, július 21-ikén, 1979-ben.

Pár pillanatnyi gondolkozás után – talán utánaszámolt – bólintott:

– Igaz.

Az élet nem ilyen. Megtévesztem az olvasókat. „Hát ne írjon regényt, Bébé” – mondta Márta. – „Hagyja a barátjára. Vagy talán Lexire. Vagy ott van a Medve Gábor kézírata. Maga csak fessen, Bébé.” És festeni szabad a csodákat? – „Igen. Festeni szabad!”

Nevettünk. Szombat volt. A festés nem igazság. Csalás, linkség, mint a költészet. (Hát persze hogy linkség, mondta Medve, csakhogy szent linkség.) Valóság, ami van, és nem igazság, ami nincs, mondom én. Mindegy, szép nyári szombat este volt. A város színei olyan porhanyósan éretek voltak, mint egyszer – nemrég – álomban az Oktogonon. Márta tudta, hogy észben tartom a csodáimat – gyáva, istenfélő ember vagyok. Összegeztem magamban:

Nekem soha semmi nem sikerült. Úgy képzeltem, hogy harmincéves, negyvenéves, ötvenéves koromra lesz rendes nagy műtermem. Nem volt. Negyvenéves koromra lesz saját kiállításom. Nem lett. Hogy ötvenéves koromra lesz házam Mártával, kőfallal körülvett elvadult öreg kertben, egy-két hűségese régi cseléddel, mondjuk Beaulieu és Cap Ferrat hajlatában. Nem lett. Mártával úgy képeztük negyven évvel ezelőtt, Hogy hamarosan elválunk; hogy találunk majd szép új szerelmeket, igazit, mert a miénk elmúlt, de valódi volt: olyan, amelyet nem lehet testvéri összetartozással folytatni, gondoltuk. Lehetett. Nem váltunk el: ez sem sikerült.

Igaz, gondoltam, de ehhez hozzá kell tenni:

Nekem mindig minden sikerült. Az a minden, amire tudtomon kívül a legjobban vágytam: annyira csak a lelkem mélyén, hogy még titokban sem mertem remélni. Bekerültem a nagy négyszer-százaskba: Hilbert-Both-Rodriguez-Medve. Szabad ember lettem, 1930 óta. Amikor már senkinek sem kellett, amit festek, egyszerre bevettek maguk közé az „Új Nyolcak”. A legnagyobbak és legszigorúbbak. Nehéz, nehéz negyven éven át megtartottam Mártát. Elismert festőnek végül a világ is, és ebben az a csoda, hogy nem fizettem érte nekik semmit – semmi árat. Ami megint ritka dolog, szerencsés véletlen. Hogy ezt mind így magam elé kitűzzem, erre álmomban sem mertem volna gondolni. S ezekből nem lett, miként a beteljesült vágyainkból lenni szokott, torzkép, gúnyrajz, a sors csúfolódása.

„Nekem soha semmi nem sikerült” – mondtam Mártának vigyorogva. Vigyorogva, mert Márta tudta, hogy ez igaz, és az is igaz, hogy nekem minden sikerült. Ő tudta csak, másnak ezt el sem lehetne magyarázni, de nem is kellett, hogy más tudja. Kellott, hogy Márta tudja. Tudta, nevetett. Elmeséltem neki az álmomat – amit még sohasem tettem.

Azt álmodtam nemrég, hogy megyek valahol a körúton, át az Oktogonon, lágy, szelíd késő délután van, és észreveszem, hogy gyönyörű a város, csupa szín. Pedig szomorúság van bennem, tudom, hogy holnap meg kell halnom, és sem-

mit sem tehetünk ellene. Szomorú, hiába. A házak, a fák, járókelők, Andrásy út: még soha ilyen szép nem volt Budapest. Még soha ilyen érett, ilyen porhanyós nem volt a késő-délutáni óra. Szelíd volt. Érett. Nem fájt. Érdekes, fájnía kellett volna, és nem fájt. Gyengéd volt a levegő, az Oktogon, minden. Gyengéd? Porhanyós? Nem, nem tudok más szót rá – érett volt.

„Mint akkor, 1926-ban?” – kérdezte Márta. Nem. Egyáltalán nem. Ellenkezőleg, szinte. Ráztam a fejem.

„Hát fesse le az álmát, Bébé.”

Igen, igaz. Ezt talán le tudnám festeni, az álombelit, amazt meg, a régi nyarat, amikor kiszabadultunk az emberiségből és megvolt Buda, Júlia, anyám, és megmaradtak Szeredyék is, túléltük a kibírhatatlant – azt a nyarat lehetlenség lefesteni. Olyan sok minden tartozik bele kihagyhatatlanul, olyan botrányosan sok, mondja Medve, hogy az emberélet botrányosan kevés hatvan-nyolcvan esztendeje még a futó áttekintésére sem elég.

